UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorum ac disputationum,in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Index Locorvm Sacrae Scriptvrae, Qvae Hic Explicantvr, Cvm Brevi Ipsorvm Ex Commentatore Desvmpta Expositione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-93775

Visual Library

INDEX LOCORVM SACRAE SCRIPTVRAE, QVAE HIC EXPLICANTVR, CVM BREVI IPSORVM EX COMMENTATORE DESVMPTA EXPOSITIONE.

Primus numerus caput, ſecundus verſum capitis deſignat. Numerus verò prior fini adhibitus paginam, poſterior columnam, litera vero partem columnæ indicat.

Geneſis.

1. 1. IN principio creauit Helohim, *id eſt, dij &c. Sanctiſſimæ Trinitatis myſterium nomine plurali deſignatur.* 3 2. D

6.12 Omnis quippe caro, *ſcilicet, omnis homo,* corruperat viam ſuam, 3 1. *A*

14.18. Melchiſedech proferens panem, &c. *illo facto obumbrauit Euchariſtiæ ſacramentum nec ſolum in refectionem corporalem panem & vinum obtulit, ſed in ſacrificium gratiarum actionis pro victoria Abrahæ: & defenditur vulgata lectio.* 703.2.A.B.& 705.1.D

15.14. Et ſubiicient eos ſeruituti, & affligent eos quadringentis annis: *ſignificat omnia quadringentis annis terminanda.* 120.2.E

22.5. Poſtquam adorauerimus, reuertemur ad vos, *id eſt, poſtquam ſacrificium obtulerimus.* 770.2.*A*

23.6. Princeps Dei, *id eſt, Rex magnus & inſignis.* 704.2.*B*

28.21. Si fuerit Dominus meus mecum, &c. Erit mihi Dominus in Deum, *id eſt, ipſum colam & venerabor vt Dominum: nullus enim ita recognoſcere poteſt Deum, quin etiam ipſum vt Dominum profiteatur, ſeq; ſeruum eius.* 673 E

29.28. Et hebdomada tranſacta, Rachel duxit vxorem: *loquitur de annorum hebdomada.* 8.2.E

49.8. Iuda te laudabunt fratres tui, & adorent te filij patris tui. *ſermo eſt de Chriſto, & non de alio.* 42. *A*

49.10. Non auferetur ſceptrum de Iuda, nec dux de femore eius, donec veniat, qui mittendus eſt, & ipſe erit expectatio Gentium. *Hæc prophetia fuſe explicatur ad demonſtrandum, Chriſtum iam veniſſe. Duo autem hic prædicuntur, vnum implicitè, nempe regnum in domo Dauid futurum: alterum explicite, nempe illud ab eo auferendum in Meſſiæ aduentu.* 3.2.E

Exodus.

34. Ego ſum qui ſum, qui eſt, miſit me ad vos, *hoc nomen Dei maxime proprium eſſe demonſtratur.* 270.1.D

3.5. Locus in quo ſtas, terra ſancta eſt, *non intrinſece, ſed relatione ad aliquid ſanctum, quod in ea erat.* 797.B

12.40. Habitatio filiorum Iſrael, qua manſerunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum, *non eſt ſenſus omnes illos annos tractos fuiſſe in Ægypto, ſed ibi fuiſſe completos.* 171.1.*A*

19.6. Eritis mihi in regnum ſacerdotale, *id eſt, in regnum colens me.* 704.2.*A*

Leuiticus.

17.11. Quia anima carnis eſt in ſanguine, *id eſt, vita pendet ex ſanguine.* 333.2. D.

Deuteronomium.

4.& 58. Non facies tibi ſculptile, *non eſſe præceptum vitandi imagines abſolutè, ſed idola & deos manibus fabricatos oſtenditur.* 795.1.B

9.& 10. Dominum Deum tuum adorabis, *vera adoratione latriæ,* & illi ſoli ſeruies, *talem adorationem exhibendo: quæ nulli creaturæ eſt communicabilis.* 768.2.*A*

14.10. Vltra non audiam vocem Domini mei, & ignem

hunc maximum amplius non videbo, &c. *ſignificat Deum non eſſe locuturum vt antea, ſed humana voce per humanitatem aſſumptam, atq; ita Propheta ille Deus & homo futurus erat.* 19.2.E

14.18 Prophetam de gente tua & de fratribus tuis ſuſcitabit Deus ſicut me. *Hic Propheta eſt Chriſtus, Moyſi quidem in natura & officio ſimilis, ſed non in omnibus alijs conditionibus, ibidem, &* 708.1.B

Ibidem. Prophetam de gente tua, &c. *de Chriſto qui vere & proprie Propheta fuit iuxta propriam prophetiæ rationem, exponitur.* 382.1.*A*

17.8. Si difficile aut ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, aſcende ad locum quem elegerit Dominus. *Locus iſte erat ſupremus quidam ſenatus, & Concilium ſacerdotale, quod ab Hebræis* Sanhedrim *dicitur.* 6 1.E

37.17. Deum qui te genuit, dereliquiſti, & oblitus es Domini creatoris tui. *& infra:* Immolauerunt dæmoniis, & non Deo, *de adoratione vituli ſermo eſt, in qua Hebræi Ægyptios imitati ſunt.* 8 4.1.*A*

32.6. Nonne ipſe eſt pater tuus? &c. *de paternitate quaſi metaphorica in ipſa creatione fundata, ad quam adoptiua filiatio non conſequitur.* 715.2.B

Libri Regum.

1.13.1. Filius vnius anni erat Saul, cum regnare cœpiſſet *quoad animi candorem,* & duobus annis regnauit, *ſancte & iuſte.* 171.2.D

28.15. Quare inquietaſti me? *alludit ad loquendi modum antiquorum, qui animas mortuorum ſuperſtitioſis incantationibus inquietari dicebant.* 828.2.*A*

27.14. Ego ero illi in Patrem, & ipſe erit mihi in filium. *Hoc interpretatur Paulus de filiatione naturali Chriſti Domini.* 18.1 *A*

1.12.13. Peccaui Domino, *Quibus verbis Dauid ſuam contritionem declarauit, cùm verò Propheta ſubiunxit:* Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum à te, *de remiſſione culpæ, aperte locutus eſt.* 97.2.*A*

3.12.21. Et non remanſit niſi tribus Iuda tantummodo, *integra videlicet, quia tribus Beniamin ex parte ſecuta eſt Ieroboam.* 7.1.*A*

Paralipomenon.

2.36. In qua parte domus erat ſeniorum Concilium, *id eſt,* Sanhedrim.

1.29. Inclinauerunt ſe & adorauerunt Deum, & deinde Regem: *Adoratio enim vt ſic Deo & creaturis eſt communis.* 767.1.E

Eſther.

13.14. Vt neminem adorarem excepto Deo meo, *adoratione ſcilicet latriæ.* 771. 2. B. *vide etiam verbum* Mardochæus.

Iob.

6.2. Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior, in ſtatera, quaſi arena maris hæc grauior appareret *Loquitur de Chriſto, cuius mors longe maioris valoris in eſſe ſatisfactionis fuit, quam*

omnium hominum peccata in eſſe offenſæ 39.2.D

11.7 Forſitan veſtigia Dei comprehendes, & vſque ad perfectum, omnipotentem reperies: *opera diuinæ prouidentiæ, incomprehenſibilia eſſe inſinuat* 432.1.C

26.11 Columnæ cœli (*id eſt Beati*) contremiſcunt & pauent ad nutum eius, *timore quidem reuerentiali* 763.1.B

36.17 Cauſa tua tanquam impij iudicata eſt, cauſam iudiciumque recipies, *verba hæc de omnibus iuſtis iniuſta patientibus D. Gregorius intelligit, ſed D. Thomas recte illa Chriſto accommodat.* 637.2.D.

38.28 Quis eſt pluuiæ pater, *id eſt, creator.* 715 2.A

Liber Pſalmorum.

2.6 Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion, *Rex eſt Chriſtus, ſed regnum eius ſpirituale eſt, vnde ſubditur,* prædicans præceptum eius. 706.2 E

7. Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, *vtique verus, & naturalis.* 18.1.A. Ego hodie genui te, *æterna ſcilicet generatione. ibid.* B. Apprehendite diſciplinam *Hebraice,* Oſculamini filium, *id eſt, adorate eum.* Ego hodie genui te, *de generatione temporali exponitur.* 718.2.D

7. Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, *id eſt humanum genus, in quod ratione ſatisfactionis, quaſi in hæreditatem Chriſtus ius quoddam acquiſiuit. Quibus verbis pactum etiam indicatur inter Deũ & Chriſtum vt hominem ad redemptionem.* 69.1.A. *Qualiter verò hæc poſtulatio ad hanc hæreditatem impetrandam neceſſaria fuerit, oſtenditur.* 691 2.B

9. Reges eos in virga ferrea, *id eſt in inflexibili iuſtitia.* 707 2.E

8.6 Minuiſti eum, *hominem in tota ſua ſpecie, paulo minus ab angelis, ſed* gloria & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum, *ſcil. in Chriſto: omnia ſubieciſti ſub pedibus eius, quod de Chriſto explicat Paulus, per quem hæc dignitas in totum humanum genus dimanauit.* 155 2.A. *Ratione etiam poteſtatis excellentiæ hoc idem de Chriſto verificari oſtenditur.* 710.2.E

15.10 Nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem, *ſermo eſt de corruptione corporis iam mortui, quæ in Chriſti corpore locum non habuit.* 527.2.E

18.10 Timor Domini ſanctus permanet in ſeculum ſeculi, *de timore reuerentiali exponitur.* 763.1.B

21.2 Longe à ſalute mea verba delictorum meorum. *Loquitur* CHRISTVS *ex perſona membrorum ſuorum, vel vt habet Hebræa veritas,* verba vagitus mei, *vt ſit ſenſus, verba quibus ad te clamo, longe ſunt ab impetranda ſalute mea. Sed prior lectio antefertur, & varie exponitur.* 534. 1.C

21. In te proiectus ſum ex vtero. *Chriſtus ab vtero Deum vidit.* 418 2 E

31.5 Dixi: Confitebor aduerſum me iniuſtitiã meã Domino. *Confeſſionem intelligit interiorem per contritionem.* Et tu remiſiſti impietatem peccati mei: *ex quo colligitur diſtinctio inter contritionem & remiſſionem peccati, cum hæc ſubſequatur illam.* 94.2.A

39.7 Aures autem perfeciſti mihi. *Verba ſunt Chriſti Domini, quando, Patre iubente, cauſam hominis ſuſcepit.* 34. 2.A

39. In capite libri ſcriptũ eſt de me, vt faciam volũtatem tuam, &c *Inſinuant præceptum Chriſto impoſitum de hominum redemptione.* 665.1.C.

44.3. Speciosus forma præ filiis hominum, *ex hoc loco ſingularis in Chriſto pulchritudo, etiam quantum ad corpus fuiſſe demonſtratur.* 528.2.A

8 Sedes tua Deus in ſeculum ſeculi, virga æquitatis, virga regni tui, Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus Deus tuus, &cæt. *Hæc cum vni & eiſdem conueniant, ſignificant Chriſtum Deum futurum & hominem, vt explicat Paulus.* 18. 2.B. Virga æquitatis, virga regni tui, *id eſt, poteſtas regia temporalis.* 5. 1. E *Et* 256.2. E. *Late exponitur hic verſus: & tandem illa vnctio de gratia habituali Chriſti intelligitur.* 363.1.D. & 537.2.A. *Vnctio hæc exponitur eſſe vnio hypoſtatica: & explicatur illud* propterea *tantum dicere ordinem cauſæ finalis, non meritoriæ reſpectu vnionis hypoſtaticæ.*

45.11 Dedit vocem ſuam, & mota eſt terra, *id eſt, Deus prodigia edidit, ob quæ homines admirati ſunt.* 14.2.B

50.14 Redde mihi lætitiam ſalutaris tui: *Putauit Dauid peccatum ſuum dignum tali pœna, vt propter illud de ſuo ſemine Chriſtus non veniret.* 262.2.A

95.11 Commoueatur à facie eius vniuerſa terra, *id eſt, admirentur homines coram illo.* 14.2.B

98.5 Adorate ſcabellum pedum eius, quoniam ſanctum eſt. *Non ſolum Deus in ſcabello, ſed & ſcabellum ipſum adorari præcipitur, in quo vel humanitas Chriſti, vel eius Crux intelligitur à* 796.1.B. *ad* 797 *per totam.*

103.4 Simulachra gentium argentum & aurum, *id eſt, idola gentium* 824.2.D

109.1 Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis. *Quæ verba interpretatur Chriſtus docens, in illis ſignificatam eſſe diuinitatem ſuam.* 18.1.E

3. Ex vtero ante luciferum genui te, *id eſt, Chriſtus ab vtero matris cœleſti rore gratiæ perfuſus eſt* 365.1.E

126.3 Ecce hæreditas, Domini filij merces, *id eſt, ipſa hæreditas ſanctorum, eſt merces Chriſti & meritorum eius.* 646. 1.B

131. Adorabimus in loco, vbi ſteterunt pedes eius, *de cruce exponitur* 830 1.E

Prouerbiorum.

8.22 Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum, *vel, vt legunt Septuaginta,* Dominus creauit me. *Qui locus à pluribus Patribus declaratur de Chriſti humanitate, quam Deus omnium creaturarum primam creare decreuit.* 140. 2.B

23. Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis antequam terra fieret, *vult Sapiens, Sapientiam incarnatam laudare ab antiquitate & origine in æterno Dei conſilio, in quo ipſa fuit initium viarum Dei.* 141. 1.A

12.21 Non contriſtabit iuſtum, quidquid ei acciderit, *quia ſcilicet ex nullo euentu ratio eius perturbatur.* 549. 2. E

28.13. Qui confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiã conſequetur, *de confeſſione interiori, quæ fit per contritionem.* 95. 2.B

Eccleſiaſtes.

9.10 Quodcunque facere poteſt manus tua, inſtanter operare, quia neque opus, nec ratio, nec ſcientia erit apud inferos: *loquitur de opere meritorio, & de ſcientia & ſapientia, prout illi deſeruiunt,* 625.2 E

Sapientiæ liber.

11.24 Miſereris omnium, quia omnia potes, & diſſimulas peccata hominum propter pœnitentiam, *vbi particula* propter, *non dicit cauſam formalem, ſed diſpoſitiuam ex parte hominum, & motiuam ex parte Dei ad talem diſſimulationem, hoc eſt remiſſionem ſeu condonationem. Vel aliter, & melius, iuxta Græcos codices,* Diſſimulas, *hoc eſt, patienter fers, nec ſtatim punis peccata hominum, vt des illis locum pœnitentiæ.* 95.1.E

Eccleſiaſticus.

18.19 Ante iudicium, *quod ſcilicet in morte fit,* para iuſtitiam tibi, *intende bonis & iuſtis operibus.* 626.1.A. *Et ibidem:* Ne verearis vſque ad mortem iuſtificari, *id eſt in iuſtitia creſcere, & addit:* vſque ad mortem, *quia ipſa eſt merendi terminus.*

24.34 Poſuit Dauid puero ſuo excitare Regem ex ipſo fortiſſimum, & in throno honoris ſedentem in ſempiternum, *de nullo alio præterquam de Chriſto hæc verba intelligi poſſunt.* 141.1.B

29.20. Gratiam fideiuſſoris ne obliuiſcaris, id eſt, Chriſti, qui pro nobis ſe Deo Patri ad mortem vſque obligauit. 34. 2. A

Iſaias.

6.1 Vidi Dominum ſedentem, &c. Omnia quæ ſubſequuntur, veros actus religioſæ reuerentiæ, veraq; adorationis important, ab angelis per actus internos Deo ipſi exhibita. 760. 1 A

8.4. Antequam ſciat puer vocare patrem, id eſt, antequam fiat homo & habeat patrem. 412. 1. B. vel antequam ſciret ſcientia experimentali, ibid.

9.4. Virgam humeri eius, & ſceptrum exactoris eius ſuperaſti, his vocibus regia poteſtas ſignificatur. 5.1.C

6. Paruulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, &c. Hic locus ad probandam Chriſti diuinitatem inducitur. 18.2.A Factus eſt principatus ſuper humerum eius, &c. & infra: Super regnum eius ſedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio & iuſtitia, de Chriſti regno, quod his vltimis verbis ſpirituale eſſe oſtenditur. 706.2.E

10.22 Conſummatio abbreuiata inundabit iuſtitiam, id eſt, plena ſaluatio ſub Chriſto futura. 370.1.E

11.2. Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, ſpiritus ſapientiæ & intellectus: de donis gratiæ habitualis hic locus exponitur. 363.2.A. & de donis Spiritus Sancti Chriſto collatis. 377.7. A. Itaque ſenſus eſt, in eodem momento, in quo B. Virgo floruerit concipiendo filium Dei, requieſcet ſuper eum Spiritus Domini. 365.1.B

35.4 Deus ipſe veniet, & ſaluabit nos, tunc aperientur oculi cæcorum, loquitur de vero Deo, quem Meſſiam futurum eſſe apertis ſignis, quæ ille operaturus erat, demonſtrat. 18.2. B

40.2 Completa eſt malitia eius, dimiſſa eſt iniquitas eius, ſuſcepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis ſuis, vbi ſermo eſt de Chriſto, qui nobis magis profuit, quam peccatum nocuit. 37.1.D

41.23. Mihi, id eſt Chriſto, curuabitur omne genu, vera adoratione latriæ. 775.2.E

42.1 Ecce ſeruus meus, ſuſcipiam eum, de Chriſto homine exponitur in omni rigore ſermonis, & qualiter dici poſſit Dei ſeruus declaratur. 672.1.B

4. Non erit triſtis, neque turbulentus, iuxta Septuaginta, Splendebit, & non conteretur, quod de Chriſto dictum eſt, quia licet occiſus fuerit, non tamen fuit contritus, ſed per reſurrectionem ſplenduit. Iuxta vulgarem editionem ſignificatur, triſtitiam ei non dominaturam, nec pacem & tranquillitatem eius immaturam. 549.2.D

45.15 Verè es Deus abſconditus, Deus Iſraël ſaluator, vbi æternus Pater loquitur ad Chriſtum, indeque eius diuinitas comprobatur. 18.2.E

52.6 Ego ipſe qui loquebar, ecce adſum, id eſt, ille qui antea per Prophetas loquebatur, per incarnationem apparuit. 19. 1. A

53.2 Non eſt ſpecies ei neque decor. Hoc dictum eſt, vel quia plenitudo diuinitatis ſub mortali corpore occultabatur, vel quia corporis pulchritudo per paſſionem & tormenta quaſi abolita fuit. 528.2.A

7. Oblatus eſt, quia ipſe voluit, ſiquidem non neceſſitate, ſed voluntate crucem ſubiit. 594.2.E

8. Generationem eius quis enarrabit? De generatione Chriſti temporali exponitur. 24.2.A

10. Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur, pro eo quod laborauit anima eius, videbit, & ſaturabitur. Vbi continetur pactum ſeu promiſſio Dei ad Chriſtum, ſe accepturum eius opera pro redemptione hominum. 68 2. E. Et voluntas Dei in manu eius dirigetur, id eſt, vt quidquid Deus diſpoſuit, illius virtutibus impleatur. 641.2. B

55.4 Dedi te in lucem gentium, ducem ac præceptorem populis. Quæ nomina de Meſſia per antonomaſiam dicuntur. 8.2.A

61.1 Spiritus Domini ſuper me, eò quod vnxerit me, vnctione nimirum hypoſtaticæ vnionis. 360.2.A

Ieremiæ.

1.5 Prophetam in gentibus dedi te, de Chriſto loquitur, qui Propheta gentium fuit. 382.1.E

2.5 Ambulauerunt poſt vanitatem, id eſt poſt idôla, quæ cum rei quæ non eſt, vel qualis non eſt, imagines ſint, optimo iure vanitas dicuntur. Ex Hieronymo 824.2.A

14.8 Quare quaſi colonus futurus es in terra, & quaſi viator declinans ad manendum? De Deo loquitur, qui colonus & viator dicitur, quia populum ſuum deducebat. Vel de Chriſto, quem ſignificat peregrinum in terra, & paruo tempore terræ vſurum hoſpitio. 554.2.C

8.8 Si pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo, agam & ego pœnitentiam ſuper malo quod cogitaui, vt facerem ei. Loquitur de remiſſione pœnæ temporalis, & æternæ. 95.2.A

22.30 Non erit de ſemine eius, Iechoniæ ſcilicet, vir qui ſedeat ſuper ſolium Dauid, & poteſtatem habeat vltra in Iuda, de ſolio Dauid quantum ad temporale regnum cum Hieronymo exponitur. 709.1. C

23.6 Hoc eſt nomen quod vocabunt eum, Dominus Iuſtus noſter. Loquitur de Meſſia, quem nomine tetragrammaton vocat, ac proinde veriſſimum Deum. 19.1.B

27.7 Et ſeruient ei omnes gentes, & filio eius, & filio filii eius, tantum valet ac ſi dictum eſſet, filii eius. 173.2.A

31.22 Fœmina circumdabit virum, Virgo Chriſtum, qui vir dicitur non ætate, ſed ſapientia. 412.1.A. In Scripturis per antonomaſiam appellatur vir, qui videt Deum. 418.1.E

12.19 Magnus conſilio & incomprehenſibilis cogitatu. Quia eius conſilia altiſſima ſunt, & in ſuis cogitationibus eſt incomprehenſibilis. 432.1.B

Baruch.

1.38 Hic eſt Deus noſter, &c. Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Prophetia hæc in nullum alium poteſt conuenire, quam in Chriſtum, qui Deus ante ſecula, homo inter homines eſt verſatus. 19.1.C

Ezechielis.

33.16 Omnia peccata eius, quæ peccauit, non imputabuntur ei, remiſſionem culpæ cum pœna æterna vocat non imputationem. 95.2.A

34.23 Suſcitabo ſuper eas paſtorem vnum, ſeruum meũ Dauid. De Chriſto in omni rigore ſermonis exponitur, & qualiter dici poſſit Dei ſeruus, declaratur. 672.1.B

Danielis.

2.44 In diebus autem regnorum illorum, ſuſcitabit Deus cœli regnum, &c. Hoc regnum eſt ſpirituale regnum Chriſti in ſtatua Nabuchodonoſor, & paruo lapide abſciſſo præfiguratum, de quo dicitur, quod in æternum non diſſipabitur. 707.1.B

3.6 Aſpiciebam, & ecce quaſi filius hominis, & infra: & dedit ei poteſtatem, & honorem, & regnum, de Chriſto vt homine, & de poteſtate excellentiæ ſibi propter vnionem cõmunicata exponitur. 706.2.E

9.24 Septuaginta hebdomadæ abbreuiatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper vrbem ſanctam tuam, vt cõſummetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum. Fusè declaratur ad oſtendendum ex ea prophetia. Chriſtum iam veniſſe, & nulli alij niſi Chriſto vero Meſſiæ accommodari poſſe demonſtratur. à 7.2.E. & ſeq.

25. Et vngetur Sanctus ſanctorum, id eſt, tali vnctione vngetur, quæ non ſolum ſanctum, ſed Sanctum ſanctorum conſtituat. 360.2.A

Oſeæ.

7.1 Operati ſunt mendacium, id eſt, idolum, quia ſicut mendacium contrarium eſt Deo, ita idolum veritati. 824.2.A

Michææ.

5.2 Ex te mihi egredietur dux, qui ſit dominator in Iſrael, & egreſſus eius ab initio, à diebus æternitatis. Loquitur de Chriſto ſecundum humanitatem in Bethlehem naſcituro, ſecundum diuinitatem æterno. 19.2.B.

Abachuc.

3.2 In medio annorum notum facies, in medio annorum viuifica illud, hoc ad incarnationem accommodatur, quæ neque in mundi principio, neque in fine fieri debuit, ſed in medio quaſi mundi tempore. 175.D

Aggæi.

2.7 Adhuc vnum modicum eſt, & ego commouebo cœlum & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes: & veniet deſideratus gentibus. Hic locus fuſe exponitur ad oſtendendum ex eo, Chriſtum iam veniſſe. 13.1. D. Meſſiamq́ breui & in templum venturum, ibi prædicitur ibidem.

Zachariæ.

1.2 Iſte iam ſeptuageſimus annus eſt? non dicit affirmando, ſed interrogando, ſignificans ſeptuageſimum à captiuitate annum iam diu præteriiſſe. 173.1.E.

2.8 Hæc dicit Dominus exercituum, Poſt gloriam miſit me ad gentes, quæ expoliauerunt vos, &c. & ſcies quia Dominus exercituum miſit me ad te. Dominus exercituum miſſus dicitur à Domino: apertus locus de diuinitate Meſſiæ. 19.1.E

3.8 Adducam ſeruum meum Orientem, &c. de Chriſto omni rigore ſermonis exponitur: & qualiter dici poſſit ſeruus Dei declaratur. 672.1 B.

12.10. Effundam ſuper domum Dauid ſpiritum gratiæ & precum, & aſpicient ad me, quem confixerunt, verus Deus, qui promiſit ſe daturum ſpiritum ſuum, dicit ſe crucifigendum. 19.2.A.

Malachiæ.

3.1 Et ſtatim veniet ad templum ſanctum ſuum dominator, quem vos quæritis, & Angelus teſtamenti quem vos vultis, vbi Meſſiæ ingreſſus in templum prædicitur. 14.1.B & 83.4 1.A. Chriſtum eſſe angelum teſtamenti exponitur, quatenus per legem ſuam propoſuit nobis conditiones pacis ad Deum.

4.5 Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, quod intelligendum eſt contra Iudæos de vltimo iudicij die. 16.1.E

Machabæorum.

1.14 41 Conſenſerunt, eum eſſe ducem donec ſurgat Propheta fidelis, ille ſcilicet, de quo Moyſes dixerat, Prophetam de gente tua, &c. id eſt, vſque ad aduentum Meſſiæ, vel loquitur de quocunque Propheta fideli, qui voluntatem Dei manifeſtaret. 709.2.A

EX NOVO TEſtamento.

Matthæi Euangelium.

3.17. Hic filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Solius Patris ſunt verba hæc, qui in Chriſto homine ſibi complacet, eumq́, quia filium diligit, non quia diligit, efficit filium. 739.2.C. 742.2.D

4.10. Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies, & infra. Non tentabis Dominum Deum tuum. Hæc verba de ſe generalia, Chriſtus ſibi appropriando, ſeipſum vt hominem profitetur ſeruum Dei, quem ſuum dominum vocat. 674.2.A

5.17 Non veni ſoluere legem, ſed adimplere, quia, licet non illi obnoxius, eam quidem perfecte ſeruauit. Vel qui quidquid legi perfectionis deerat, ipſe addit. 666.2.E

8.1. Domine ſi vis, potes me mundare. Non dixit, oraueris, ſed Si vis, eius arbitrio & poteſtati omnia committens, quod Chriſtus ipſe & aſſenſione & operatione confirmauit dicens, Volo: mundare. 481.1.A.B.

11.11 Ite & nunciate Ioanni, quæ audiſtis & vidiſtis: Cæci vident, claudi ambulant. Id eſt, ego ſum Meſſias, Prophetiæ omnes impletæ ſunt. 15.1.E.

25. Confiteor tibi Pater Domine cœli & terræ, His verbis appellans Chriſtus Patrem Dominum, ſeipſum vt hominem ſeruum confiteri videtur 672.2.C.

16.16 Tu es Chriſtus, ſcilicet Meſſias, filius Dei viui. 3 2.E.

17. Caro & ſanguis non reuelauit tibi, id eſt, Natura humana ſecundum ſe. 156.2.C.

17.26 Ergo liberi ſunt filii, de Chriſto exponitur, & non fuiſſe ſubiectum regibus temporalibus, ex illo oſtenditur. 666.1.E.

20.28. Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, &c. Loquitur Chriſtus de aduentu ſuo in carne paſſibili, ſtatuq́ viatoris. 156.1.B.

25.40 Quandiu feciſtis vni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis, Hæc locutio vera eſt, etiam ſi Chriſtus ſolum fuerit remotus finis talis operis. 816.2.C.

26.38 Pater, ſi poſsibile eſt, tranſeat à me calix iſte: hæc verba intelliguntur de triſtitia voluntatis. 60.8.1.C. & 61.3.2.C. ſolumq́ naturalem affectum oſtendunt, & conformitatem ad diuinam voluntatem.

26. Pater mi, ſi non poteſt hic calix tranſire niſi bibam illum, &c. Dicit non poſſe, quia iure non poterat. 668.1.E.

27.46 Deus Deus meus vt quid dereliquiſti me? non ex deſperatione Chriſtus hæc verba protulit, ſed indicando ſeomni conſolatione in inferiori portione priuatum, etſi particula autem vt quid non eſt dubitantis, ſed mihi dolentis. 536.2.A.B.

28.18 Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra, De poteſtate excellentiæ Chriſto vt homini ratione vnionis in primo conceptionis inſtanti communicata, & pro temporum commoditate demonſtrata, & poſt reſurrectionenem plane & perfecte exercita, explicatur. 706.1.E.2.A. vnde etiam. 71.2 E. & 467.1.D.

Marci.

13.20. Niſi abbreuiaſſet Dominus dies illos, Id eſt, paucos eſſe feciſſet 10.1.A.

31. De die autem illa nemo ſcit, neque angeli in cœlo, neque Filius niſi ſolus Pater. Varie hic locus exponitur. 423.1.A. verus ſenſus eſt, Chriſtum negaſſe ſe ſcire, quia veluti ſub ſecreto illud ſciebat, & non ad dicendum aliis, ibid.2.E. Pater autem ſcit, vt ſaltem homini Chriſto reuelaret, ibidem.

14.33. Cœpit pauere & tædere. Hoc maxime de timore ſenſibili intelligitur. 550.2.A Idem de timore voluntatis. 609 2.B.

Lucæ.

1.35 Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi, admirabilis Chriſti conceptionis Spiritus ſanctus autor prædicitur. Ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum, quia nimirum ex vi talis conceptionis, ſanctus eſt ſanctitate vndequaque perfecta, & connaturali. Vocabitur filius Dei, verus, & naturalis. 360.1.C. 363.2.E. 728.1.C.

2.53 Ieſus proficiebat ſapientia, ætate, & gratia apud Deum, & homines, Non ſecundum habitum ſapientiæ & gratiæ, ſed ſecundum effectus. 389.1.A.

3.6 Et videbit omnis caro, id eſt, omnis homo, ſalutare Dei 3.1.A.

4.8. Dominum Deum tuum adorabis, &c. generalis regula qua Chriſtus ipſe comprehenditur. 690.2.E.

7.16. Accepit autem omnes timor & magnificabant Deum. Timor hic non ſignificat fugam alicuius mali; ſed reuerentiam ad Chriſtum conceptam. 379.1.E.

7.47 Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum: remiſſio dilectionem conſequitur tanquam ab illa formaliter diſtincta. 94.2.B.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

11. 14 Væ vobis qui ædificatis ſepulchra prophetarum, patres autem veſtri occiderunt illos, profecto teſtificamini, quia eorum operi conſentitis. Quia licet expreſſe Prophetarum morti non conſentirent ſepulchra Prophetis ædificando (poterant enim id ex bono fine facere) maiores tamen ſuos opere imitantes in perſecutione præſentium Prophetarū, & ipſius Chriſti, magis videbantur ſepulchra ædificare in memoriam egregij operis, ab interfectore patrati, quam ob miſericordiam & honorem interfecti. 827 2.E

22. 43 Apparuit illi Angelus de cœlo confortans eum. Confortare eſt Chriſti fortitudinem prædicare, vel proponere rationes quæ poſſent triſtitiam eius lenire, 467.1.D.E

23.42 Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuū. Spirituale Chriſti regnum latro cognouit, qui non temporale commodū, ſed ſpirituale ſua oratione poſtulabat. 707.1.A

34. Hodie mecum eris in paradiſo. Ex hac promiſſione Patres colligunt, animam Chriſti fuiſſe in ſtatu beatifico, & impaſſibili. 636.1.E

24.26 Nonne oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? de gloria reſurrectionis loquitur, ad eamque dicit ſibi per paſſionis merita viam paraſſe. 419.1.A

Ioannis.

1.1 Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Chriſtus ex hoc loco verus Deus probatur contra Eraſmum. 17 2.C

12. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, id eſt, conſequendi iuſtificationem, per quam filij adoptiui Dei conſtituuntur. 713. 1.A

14. Verbum caro factum eſt, id eſt, Deus factus eſt homo, vel carnem ſibi in vnitate perſonæ copulauit, ſuæq; ſubſiſtentiæ vniuit. 17.2.C. & 193.2.E

Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis: De Chriſto exponitur, qui ſe manifeſtauit verè vnigenitum Patris, oſtendendo gloriam & gratiam, quam ex vi vnionis in omni plenitudine habuit, tanquam proprietatem ab vnione manantem, Redarguunturque Caietanus & Eraſmus, illud plenum gratiæ ad Ioannem ferentes. 187.1.E. 249 2.A 363.2 D. 394.1.E. 418.1.C. & veritatis, id eſt, ſcientiæ. 412.1.A

16. Et de plenitudine eius omnes accepimus, id eſt, quicquid boni ad ſalutem conferens accipimus, tam nos quàm omnes homines iuſti & angeli, id nobis ex Chriſti plenitudine prouenit: & gratiam pro gratia, id eſt, ſecundam pro prima. 641.2.B

17. Lex per Moyſem data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Lex Moyſis, lex, dicitur, quia præcipit, & non iuuat: lex Chriſti gratia, quia cum pauca præcipiat, plurimum gratiæ confert. 708.1.A

18. Deum nemo vidit vnquam, vnigenitus qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarrauit, per humanitatem ſcil. in qua antea id cognouerat. 417.2.D

21. Propheta es tu? ille ſcilicet, quem Moyſes venturum prædixit. 382.1.C

2.11 Hoc fecit initium ſignorum Ieſus, ſolum ſignificat fuiſſe primum publicum miraculum, quo cœpit Chriſtus gloriam ſuam manifeſtare, non autem inde conſtat, hoc fuiſſe primum opus miraculoſum. 479.1.C

20. Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum: loquitur de templo ſecundo, quamuis illud ab Herode reædificatum ſit. 14.2.E

3.11 Quia quod ſcimus, loquimur, & quod vidimus, teſtamur, loquitur de ſe vt homine, quem omnia ſcientem eſſe ſignificat. 417.2.E

13. Et nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, Filius hominis qui eſt in cœlo, dicitur Chriſtum aſcendiſſe ſecundum humanitatem, & eſſe in cœlo, non aſcenſu corporeo, ſed viſione beata. ibid.

34. Non enim ad menſuram dat Deus Spiritum. Exponitur de diuina natura, quam dedit Deus Filio per æternam generationem, vel de gratia vnionis, vel habituali. 387.1.E

20. Patres noſtri in monte hoc adorauerunt, id eſt, ſacrificium obtulerunt. 770.1.A

22. Vos adoratis quod neſcitis, nos adoramus quod ſcimus, ſeipſum hac regula Chriſtus comprehendit. 690.2.E

23. Veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu & veritate, licet ex vi horum verborum corporalis adoratio non excludatur, rectè tamē ex illis colligitur, in ſolo actu interno verā adorationis rationem poſſe ſaluari. 761 1.B

26. Ego ſum, ſcilicet Meſſias qui loquor tecum. 3.2.E

54. Cibus meus eſt, vt faciam voluntatem Patris mei, id eſt, vt ſanctificationem noſtram operaretur, vt ſibi erat à Patre præceptum. 668.1.D

17. Pater meus vſque modo operatur, & ego operor, id eſt, Omnia cum Patre feci & facio: Quapropter non ſubdor legi 667.1.E

21. Sicut Pater ſuſcitat mortuos, & viuificat, ſic & Filius quos vult, viuificat. Hæc de Chriſto non ſolum vt Deo, ſed vt homine poſſunt intelligi. 479.2.B

23. Vt omnes honorificent Filium, id eſt Chriſtum, ſicut honorificant Patrem, eandem adorationem latriæ ei exhibendo. 775.2.E

8.35 Seruus non manet in domo in æternum, filius autem, &c. de ſeruo ſeruitute ſeruili, non de filiali, intelligendū: hæc enim in æternum manet in domo Domini. 677.2.A

9.4 Venit nox quando nemo poteſt operari, Per noctem mortem intelligit, poſt quam nec ipſe etiam Chriſtus meritorie poteſt operari. 626.1.D

10.17 Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam, vt iterum ſumam eam. Loquitur de morte & reſurrectione ſua: de illa vt medio cuius habebat præceptum, de hac vt de fine tantum, ſibi quidem non præcepto. 688. 1.A

18. Nemo tollit eam à me, ſed ego pono eam à meipſo. Differentiam inter Chriſti mortem & martyrum explicat: hæc enim illis tantum fuit voluntaria per modum acceptationis, Chriſto vero etiam per modum oblationis. 899.1.E

19. Hoc mandatum accepi à Patre meo. De proprio præcepto exponitur. 668.1.C

31. Si illos dixit Deos, ad quos ſermo Domini factus eſt, quem Pater ſanctificauit, & miſit in mundum, vos dicitis, quia blaſphemat, quia dixi, Filius Dei ſum. De ſanctificatione Chriſti vt hominis per vnionem humanitatis ad Verbum, cum Chryſoſtomo & aliis Patribus exponitur. 719. 1 A

31. Quem Pater ſanctificauit, Non vt Deum ſolum ſed vt hominem etiam. 319.1. B. Porro, Chriſtum ſanctificaſſe & miſiſſe dicitur Pater, quia ipſa miſſio fuit humanitatis ſanctificatio. 360 1.B

11.42 Ego autem ſciebam, quia ſemper me audit, de Chriſto vt homine, cuius abſoluta & efficax oratio ſemper exaudita eſt, explicatur. 691.2.E

12.26 Honorificabit eum Pater meus, id eſt, honore afficiet. 771.1.E

27. Anima mea turbata eſt, de rationali animæ parte intelligitur. 609.2.B

13.3 Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, id eſt, quod hominum omnium ſalus, inſtitutio & gubernatio ei cōmiſſa erat. 706.2.C

14.11 Ego ſum via, veritas, & vita: nemo venit ad Patrem niſi per me: hoc tam de angelis quàm de hominibus merito intelligitur. Qui niſi Chriſti merito nixi gloriam non conſequuntur. 657.1.A. & 834.1.D

31. Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio, Patri ſpecialiter tribuit, quod eſt illi cum reliquis Trinitatis perſonis commune. 668.1.B Et de proprio præcepto exponitur 668.1.D

15.4 Sicut palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, &c. id eſt, ſicut palmes non poteſt creſcere ſine influxu vitis, ſic nec iuſtus ſine influxu meritorum Chriſti. 645.1.A

10. Patris mei præcepta ſeruaui. Exponit cum omni proprietate. 668.1.C.
15. Iam non dicam vos ſeruos, ſeruitute ſeruili ex timore orta: bene tamen filiali ex charitate & reuerentia ex Auguſtino. 677.D. vel aliter, licet de facto ſerui ſitis prædicta ſeruitute, nō tamen vos ſeruos dicam, vel vt cum ſeruis vobiſcū agam. 667.2.A.
17.5 Clarifica me Pater claritate quam habui, priuſquam mundus fieret apud te, gloriam reſurrectionis ſuæ petit, ad quam antequam mundus fieret, fuerat prædeſtinatus, ex Auguſtino. 753.2.C.
19. Pro his ego ſanctifico me ipſum, id eſt, in ſacrificium & hoſtiam offero. 699.1.C.
23. Dilexiſti eos, ſicut, pro quia, me dilexiſti, ideo nos diligit Pater, quia filium ſuum diligit. 652.1.D.
18.31 Nobis non licet interficere quemquam. Per legem licebat, ſed poteſtas hæc ab eis erat ablata. 6.2.A.
36. Regnum meum non eſt de hoc mundo, id eſt, non eſt terrenum & habens carnalem originem, ſed cæleſte, & à Deo ipſo manans. 307.1.A. vide etiam 71c.2.E.
37. Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, vt teſtimonium perhibeam veritati, id eſt, vt veram beatitudinem, & optimam viam ad illam comparandam, homines doceam. 27.2.B.
20. 7. Aſcendo ad Patrem meum, & patrem veſtrum. Hac diſtinctione indicat Chriſtus, aliter eſſe Deum Patrem ſuum, naturali ſcilicet paternitate, aliter noſtrum per adoptionē tantum. 717.1.E. Et licet de prima perſona Trinitatis loquatur, tamen ipſe de ſe vt de homine loquitur 718.2.E. & 720.2.B. vel forte loquitur cum omnibus tribus perſonis quatenus ſunt vnus Deus. 726.2.B. Deum meum, & Deum veſtrū. His verbis ſe Chriſtus Dei ſeruum profitetur, perinde enim eſſe, eum Deum ſuum, ac dominum ſuum vocare, multis oſtenditur. 681.2.E.
20.28 Dominus meus & Deus meus, veram adorationem latriæ Thomas his verbis exhibuit Chriſto. 776.1.A.

Actorum.

3.19 Pœnitemini & conuertimini vt deleantur peccata veſtra, particula, vt, ſatis indicat diſtinctionem inter pœnitentiam & deletionem peccati, vt inter diſpoſitionem & formam. 94.2.C.
4.22 Neque enim eſt aliud nomen ſub cœlo datum, in quo oporteat nos ſaluos fieri, ſuppoſita ſcilicet voluntate & ordinatione diuina. 29.2.D.
7.6 Semen tuum peregrinum erit in terra aliena, & male tractabunt eos annis quadringentis. Et ad Galatas 3. Quæ poſt quadringentos & triginta annos facta eſt lex. Duo hi loci conciliantur: atq; adeo illi anni quibus in AEgypto manſiſſe Iſraelitæ dicuntur in vtroque loco vel ab egreſſu Abrahæ, vel à natiuitate Iſaac inchoandi eſſe perhibentur. 170.2.E. & 171.1.A.
10.38 Quomodo vnxit eum Deus Spiritus ſancto, id eſt, excellenti gratia vnionis. Quoniam Deus erat cum illo, per intimam ſcilicet & ſubſtantialem vnionem. 360.1.E.
15.20. A contaminatione ſimulachrorum. & c.21. Intuens ſimulachra veſtra, id eſt, idola. 824.C.
20.28 Acquiſiuit Eccleſiam ſanguine ſuo, de Deo dicitur per communicationem idiomatum. 699.2.C.

Ad Romanos.

1.2 De filio ſuo qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundum carnem, variæ adducuntur expoſitiones, ſed planus ſenſus eſt, Filius Dei factus eſt homo ex Maria virgine. 571.B.
4. Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei, latè tractatur hic locus à 750.1.D. ad. 753.1.C. & cū Auguſtino & D. Thoma de Chriſto vt homine exponitur, ita vt ille ipſe, qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundū carnem, ſit, qui in quantum homo non rationem formalem, ſed conditionem reduplicando, ſeu vt hic homo, hoc eſt, ſubſiſtens in hac humanitate, præſcindendo à diuina ſuppoſitalitate & prius ratione quam illa ſubſiſtere intelligeretur, prædeſtinatus eſt, per actum diuinæ mentis, vt ſit Filius Dei naturalis, quod media vnione recepit. In virtute ſecundum ſpiritum ſanctificationis, id eſt, vt taliter prædeſtinatus haberet virtutem ad ſanctificandos homines, quod licet fuerit finis huius prædeſtinationis, non autem eius terminus. 751.1.E. 253.E.
21. Cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, hoc eſt, vera adoratione latriæ, Deo ſoli debita, non illum ſolum coluerunt. 768.2.A.
3.20 Non iuſtificabitur omnis caro, id eſt, omnis homo. 3.1.A.
4.25 Qui traditus eſt propter delicta noſtra, vt pro eis ſatisfaceret, eorumque omnium remiſſionem quoad ſufficientiā mereretur. Et reſurrexit propter iuſtificationē noſtram, vt ſcilicet meritum eius nobis poſſet applicari. 154.1.D.
5.15 Sed non ſicut delictum, ita & donum: ſuperabundantis ſatisfactionis Chriſti reſpectu pœnæ debitæ peccatis hominum, ex hoc loco oſtendit. 37.1.B.
19. Sicut per vnius inobedientiam, &c. ita per vnius obedientiam, &c. De vera obedientia Chriſti præſtita præcepto moriendi pro nobis exponitur. 668.2.A.
6.23 Gratia Dei vita æterna, in radice, ſcilicet & ſemine. 639.2.A.
8.15 Accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, id eſt, iuſtificati eſtis. 713 1.A.
34. Quicunque ſpiritu Dei aguntur, id eſt, gratiam habent, hi ſunt filij Dei, adoptiui ſcilicet. 716.2.D.
18. Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. condignitate ſcilicet & proportione phyſica & exitatiua. 50.2.E.
23. Adhuc gemimus ſpectantes adoptionem filiorū Dei, Non quia iam non ſimus filij adoptiui, ſi iuſti ſumus, ſed quia nondum conſummatam perfectionem huius adoptionis habemus. 716.2.A.
29. Quos præſciuit & prædeſtinauit, conformes fieri imagini filii ſui, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus, exponitur de filio vt Deo, ſed melius de eo vt homine: ſic enim eſt primogenitus, & cui omnes electi erunt conformes in gloria. 142.2.C.
9.28 Verbum enim conſummans & abbreuians in æquitate, id eſt Verbum in redemptione abbreuiatum non ſolum ſalutem ſed iuſtitiam attulit. 37.1.E.
11.6 Si autem gratia, non ex operibus: alioqui gratia iam non eſt gratia. Ex hoc loco probatur, id quod datur à Deo ex operibus, dari ex iuſtitia, & non tantum ex fidelitate. 70.1.A.
13.7 Reddite omnibus debita: cui timorem, timorem, id eſt, reuerentiam erga ipſum conceptam. 376.1.E.

Ex Prima ad Corinthios.

1.13 Nunquid in nomine Pauli baptizati eſtis? Quia in ſolo Chriſti nomine baptizati ſumus, probat Paulus eius ſola virtute nobis remitti peccata. 707.1.E.
2.7 Loquimur Dei Sapientiam in myſterio, quæ abſcondita eſt, id eſt, incarnationem quæ ratione naturali cognoſci non poteſt. 24.2.A.
3.22 Omnia enim veſtra ſunt, vos autem Chriſti, omnia ſunt electorum ratione finis, quia propter eos creata ſunt, & propter Chriſtum tam electi, quam omnia alia tanquā propter finem proximum. 141.2.B. Chriſtus verò Dei, Chriſtus Dei eſſe dicitur, quia Deus in ſuum honorē fecit Chriſtum, vnde ſub Dei dominio continetur. 141.2.B.
7.37. Qui ſtatuit in corde ſuo, non habens neceſſitatem, eam, ſcilicet quam præceptum inducit, poteſtatem autem habens ſuæ voluntatis, eligendi nempe id quod conſulitur. 664.2.E.
12.27. Vos eſtis corpus Chriſti & membra de membro, id eſt, per miniſterium alterius membri, ſcilicet ipſius Pauli,

vel

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vel ex parte, *vt Græca ſonant. Vel vos eſtis corpus Chriſti & membra adinuicem.405.2.A.*

13.8 Siue Prophetiæ euacuabuntur, *id eſt, donum interpretandi ſacram ſcripturam.383.1.E.*

15.28 Cum autem ſubiecta fuerint illi omnia, tunc ipſe filius ſubiectus erit illi, *non ſolum quoad propriam humanitatem, vt modò, ſed in omnibus membris ſuis. 661.2.E.*

47. Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cœlo cœleſtis, *vel quia cœleſtem vitam duxit, vel propter gloriam quam à principio habuit, vel ratione diuini ſuppoſiti.329.1.D.*

Ex ſecunda ad Corinthios.

2.11 Plus omnibus laboraui, *quia ſcilicet gentibus prædicaui. 16.2.B.*

2.16 Et ſi cognouimus ſecundum carnem Chriſtum, ſed iam non nouimus. *Vel loquitur de ſe pro tempore quo Chriſtum perſequebatur, vel de conditione carnis paßibilis, in qua cognouimus Chriſtum dum hic viueret.* Sed etiam nón nouimus.329.1.B.

19. Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi: *Ex vi communicationis idiomatum, ipſimet Deo tribuitur mundi reconciliatio, quæ eſt opus Chriſti: innuiturque Chriſtum ſibi ipſi totique ſanctißimæ Trinitati nos reconciliaſſe.699.2.C.*

21. Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatũ fecit, vt nos efficeremur iuſtitia Dei in ipſo, *Hoc dicit noſtra formalis iuſtitia datur nobis, non ex debito noſtræ iuſtitiæ, ſed ex iuſtitia Dei debita Chriſto. Non ergo hoc dicit quia, cum iuſtificamur, non nobis infundatur vera & formalis iuſtitia, aut quod per extrinſecam iuſtitiam Dei, aut Chriſti iuſtificemur, ſed quia hæc formalis iuſtitia datur nobis ex iuſtitia in meritis Chriſti fundata.*

6.2 Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis: *Tempus hoc eſt præſens vita, quæ cum tranſierit, operandi. & merendi tempus auferetur.626.1.B.*

Ex Epiſtola ad Galatas.

3.19 Donec veniret ſemen, *id eſt Chriſtus. 667.1.D.* Ordinata per angelos in manu mediatoris, *id eſt, Moyſis, qui inter Deum & populum internuncius, & quodãmodo mediator fuit.667.1.E.*

5.13 Per charitatem ſeruite inuicem, *id eſt, inuicem honorate.767.1.C.*

Ex Epiſtola ad Epheſios.

1.3 Qui benedixit nos omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus, *ſignificat omnes effectus gratiæ nobis datos eſſe propter Chriſtum, nec, niſi ipſo medio, poſſe nos à Deo benedici.* 143.1.C. *vide etiam.652.1.D. vbi de dilectione qua efficaciter vult dilectis conferre gloriam, exponitur.*

4.& 5 Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, *& infra.* Secundum propoſitum voluntatis ſuæ, *id eſt, licet Deus electionem illam fecerit in Chriſti gloriam, & propter eius merita, tamen quod hi potius quam illi electi fuerint, conſilium fuit diuinæ voluntatis.651.1.C. Et ibidem,* Qui prædeſtinauit nos per Ieſum Chriſtum, *id eſt, vt per ipſum iuſtificaremur, quod explicans ſubdit,* gratificauit nos in dilecto filio ſuo.713.A.

Inſtaurate omnia in Chriſto, *quia humana natura aſſumpta, omnia quodammodo inſtaurauit, vel vniuit, & nobilitauit.* 657.1.B.

In quo etiam nos forte vocati ſumus, *Quia electio non fuit ex vllis meritis, nomine* ſortis *vſus eſt, & ſic loquitur de actu efficaci diuinæ voluntatis, quo elegit prædeſtinatos, non quia futuri erant ſancti: ſed vt eſſent ſancti.651.1.E.*

22. Et ipſum, *ſcilicet Chriſtum vt hominem,* dedit caput ſupra omnem eccleſiam, *tam militantem, quam triũphantem.403.2.A.*

2.10 Creati in Chriſto in operibus bonis. *Totum negotium gratiæ & iuſtificationis peccatoris, quia ex nullo eius merito, aut opere initium ſumit, quædam moralis creatio dicitur, quæ tota Chriſti meritis tribuitur.641.2.A.*

4.8 Aſcendens in altum dedit dona hominibus, *hæc dona ſunt merita noſtra, quibus ad ſummam beatitudinem peruenimus.645.2.D.*

10. Qui aſcendit ſuper omnes cœlos vt adimpleret omnia, *reiicitur commentum vbiquetariorum: & exponitur, vt ſuam peregrinationem concluderet, & terminaret.532.2.B*

12. In ædificationem corporis Chriſti, *id eſt ad rectam Eccleſiæ gubernationem & profectum.706.2.A.*

5.32. Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia: *Significat, verbis Adæ quæ preceſſerant, prædictum fuiſſe myſterium coniunctionis Chriſti cum Eccleſia.120.1.D.*

Ex epiſtola ad Philippenſes.

2.6 Qui cum in forma Dei eſſet, *id eſt, cum in diuina natura ſubſiſteret,* non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, *non quidem amittendo formam Dei. ſed formam ſerui accipiens, id eſt naturam humanam.190.2.D.*

7. In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, *humana enim natura Chriſti aßimilatur veſtimento: ita enim Verbum per illam, ſicut homo per veſtimentum videtur.187.1.A. Vel melius, Chriſtus, cum eſſet Deus, in ſpecie, forma, & figura hominis, inuentus eſt. ibid.*

9. Factus obediens, *&c. exponitur de perfecta obedientia præſtita præcepto redemptionis hominũ.668.1.E.* propter quod & Deus exaltauit illum, *dictio* propter, *veram cauſam meritoriam importat.636.1.E.* In nomine Ieſu omne genu flectatur, cœleſtium terreſtrium, & infernorum, *id eſt, reuerentia ſeu adoratio exhibeatur.700.2.D.* Et omnis lingua confiteatur, *id eſt, tam angelica quam humana: pro eiſdẽ enim diſtributio fit, pro quibus facta fuerat in illo verbo,* Omne genu.760.2.E.

Ex prima ad Coloſſenſes.

1.15 Qui eſt imago Dei inuiſibilis, *quatenus Deus,* & primogenitus omnis creaturæ, *quatenus homo, non quidem tempore, ſed honore.141 1.D.*

Quoniam in ipſo cõdita ſunt vniuerſa, & ipſe eſt ante omnes: *exponitur de Chriſto homine, qui in omnibus primatũ habet in æterno Dei conſilio. ibid. E.*

18. Et ipſe caput corporis Eccleſiæ, *de Chriſto etiam in quantum homo.403.2.B.*

24. Adimpleo ea, quæ deſunt paßioni Chriſti in carne mea pro corpore eius quod eſt eccleſia, *loquitur de applicatione quoad efficaciam ſatisfactionis Chriſti circa corpus Eccleſiæ, ad quam Paulus laborando cooperabatur.115.2.B.*

2.9 In Chriſto inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, *id eſt diuina natura vnita eſt nõ ſolum animæ, ſed & corpori Chriſti. Vel, verè & non per figuras. Vel, quia ex Verbo & humana natura corporea, vna ſubſtantia corporea conſtat.239.1.E.*

Ex Prima ad Timotheum.

1.17 Soli Deo honor & gloria. *Illa ſcilicet, quæ per latriam datur, quæ ſoli Deo eſt communicabilis.768.2.A.*

1.2 Vnus mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus. *quia ipſe ſolus perfectè hoc munus obiit.835.2.A.*

Ex epiſtola ad Hebræos.

1.2 Quem conſtituit hæredem vniuerſorum, *Hoc propriè competit Chriſto vt homini, quia vt Deus non conſtituitur hæres, ſed natura ſua eſt dominus omnium.141.2.A.*

Locutus eſt nobis in filio, *de Chriſto vt homine cum Cyrill. & aliis Patribus exponitur.718.2.E.*

4. Tanto melior angelis effectus, quanto differẽtius præ illis nomen hæreditauit, *de Chriſto vt homine exponitur, quia cum filius Dei naturalis ſit, differentius nomẽ hæreditauit præ angelis qui ſolum ſunt filij adoptiui.720.2.C. & 237.1.A.* Cui enim angelorum dixit aliquando, filius meus es tu? *filiatione ſcilicet naturali; adoptiua enim bene potuit dicere.715.2.D.*

5. Et adorent eum, *id eſt Chriſtum*, omnes angeli eius, *de vera adoratione interna exponitur, illi in primo inſtanti conceptionis exhibenda.756.2.D.341.2.B*

2.9 Eum autem, qui modico, quam angeli, minoratus eſt, videmus Ieſum propter paſſionem mortis gloria & honore coronatum, *Vbi indicatur, illam exaltationem humanitatis ſupra omnes angelos, ante omne meritum eſſe: at verò gloriam & honorem, quem poſtea per paſſionem Chriſtus adeptus eſt, ex merito fuiſſe.252 2.B*

10. Decebat eum propter quem omnia, &c. per paſſionem conſummari: *vel potius*, conſummare. *Mors enim Chriſti decens fuit, tum quia non ex neceßitate, tum quia per eam non manet dedecus peccati ſine decore iuſtitiæ. 33.1.A.&* D. Eum qui multos filios in gloriam adduxerat, *ſcilic. ſecundum diuinam prædeſtinationem*, autorem ſalutis eorum, *id eſt, Chriſtum*, per paſſionem conſummare, *quoniam præuiſo hominum peccato, in eorum remedium, Chriſti paßio ordinata eſt.149.1.A*

11. Qui ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno omnes, *Nempe Deo: maxime ſi legatur:* Qui ſanctificat, & qui ſanctificatur, *vt ſenſus ſit, Chriſtus qui ſanctificat, & qui ſanctificatur, eſt ex Deo.658.2.A. ſed retenta Vulgata lectione.* Qui ſanctificat, & qui ſanctificantur, *dicuntur eſſe ex vno Deo, ex vno conditore, ex vno æterno Patre, licet diuerſo modo, ille vt naturalis filius, reliqui vt adoptiui.ibid.D*

14. Quia pueri communicauerunt carni & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem, vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium, *explicatur, & adducitur ad probandum Chriſti incarnationis in carne paßibili vnicam cauſam eſſe noſtram redemptionem.156.2 C.vide item.332.1.C*

16. Nuſquam enim angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit, *vtrumque poßibile ponitur, ſed gratiæ Dei tribuitur, quod in hoc homines prætulerit.655.2.D*

5.7 Qui in diebus carnis ſuæ, &c. *paßibilis ſcil.3.1.C.* Et quidem, cum eſſet filius Dei, exauditus eſt pro ſua reuerentia, *Vult oſtendere, magis eius reuerentiæ, quam gratiæ, exauditionis effectum tribuendum.643.1.E*

8. Didicit ex his, quæ paſſus eſt obedientiam. *Non quia denuo virtutem obedientiæ didicerit, ſed quia illam nouo modo exercuit, & expertus eſt.471.1.D.* Et conſummatus factus eſt omnibus, obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ. *Chriſtus, licet omnium vniuerſalis ſit redemptor, ſpeciali tamen modo eſt cauſa efficax ſalutis eorum, quos ſibi facit obedientes.643.1.E.*

7.14 In qua Tribu, *ſcilicet Iuda*, nihil de ſacerdotibus Moyſes locutus eſt, *Id eſt, ad Tribum Iuda ſacerdotium nō pertinuit.5.2.C*

9.& 11 Mediator noui Teſtamenti, *de Chriſto exponitur, quia ipſe ſolus perfecto modo hoc munus exercuit 834.1.A*

10.5 Ideo ingrediens in mundum dicit, hoſtiam & oblationem noluiſti, corpus autem adaptaſti mihi, *Ingreſſus eſt Chriſtus in mundum, quando homo factus eſt, ex quo tempore factus eſt potens ad redimendum genus humanum.341.2.C*

12. Chriſtus vnam pro peccatis offerens hoſtiam in ſempiternum ſedet ad dexteram Dei, de cætero ſpectans donec ponatur, &c. *ſignificat, Chriſtum illa oblatione totum negotium ſuum & meritum conſummaſſe, iam vero ſolū expectare poſſeßionem, & executionem.627.1.A*

Ex epiſtola prima Petri.

2.5 Et ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini domus ſpirituales, ſacerdotium ſanctum, *& infra.*

verſ.6. Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, *Ad populum loquitur, & omnes Dei cultores, latiori quadam ſignificatione ſacerdotes appellat.698.2.D*

24. Qui peccata noſtra, *id eſt pœnas peccatis debitas*, in corpore ſuo pertulit ſuper lignum. *Quo loco probatur, Chriſtum ſufficienter ſatisfeciſſe pro pœnis peccatis debitis.36.1.E*

Ex epiſtola prima Ioannis.

1.8. Si dixerimus, quia peccata non habemus, &c. *loquitur de venialibus.113.1.A*

9. Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt, & iuſtus, vt remittat nobis, *exponitur de venialibus, pro quibus iuſtus ex iuſtitia ſatisfacit.ibid.*

32. Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei, &c. *id eſt gratiam à qua habemus filios Dei denominari.713.1.B*

Ex Apocalypſi.

5.10 Feciſti nos Deo noſtro regnum & ſacerdotes, *latè ſumitur vox* ſacerdotes, *prout omnes Dei cultores comprehendit.689.2.D*

12. Dignus eſt agnus qui occiſus eſt, accipere virtutem & diuinitatem, *id eſt, manifeſtationem diuinitatis, vel vt ab omnibus cognoſcatur & honoretur tanquam Deus.256.2.B. 637.1.C*

79. Omnes Angeli ſtabant in circuitu throni, & ceciderunt, & adorauerunt, *vera quidem adoratione, quæ in ſolo interiori actu optime ſaluatur.759.2.D*

12.& 22. Deum adora. *Non recuſat Angelus, quia adorari non potuiſſet, ſed ex quadam vrbanitate, vel reuerentia humanitatis aſſumptæ.771.2.B.& ſeq.*

19.17 Habet in femore ſuo ſcriptum, *id eſt, in humanitate*, 710.2.E

FINIS.